

Vägledning för rengöring av fodersystem på gårdar som tagit in Salmonellakontaminerat foder

INLEDNING

Vägledningen beskriver rengöring av fodersystem på gårdar som tagit in salmonellakontaminerat foder. Med begreppet fodersystem avses silobehållare med påfyllningsrör och tömningsrör, transportörer, elevatorer, kvarn, blandare etc. som används för att transportera, blanda och slutligen leverera det färdiga fodret ut i djurstallet. Innan rengöringen påbörjas är det viktigt att avlägsna lösa föremål, skräp halm etc. från lokalen där foderanläggningen står. Använd aldrig tryckluft eller högtryckstvätt, det är ett effektivt sätt att sprida salmonellasmitta. Dock kan högtryckstvätt användas om det sker på en avskild plats eller i slutna behållare som t ex silos. Efter rengöring med vatten är det ytterst viktigt att utrustningen/delarna är helt torra innan de monteras och tas i bruk. Om delar av fodersystemet nedmonteras före rengöring flyttas dessa till en separat rengjord plats för att undvika återkontamination. Börja rengöringen högst upp i fodersystemet och lokalen för att sedan arbeta neråt och avsluta på golvnivå, eller tippgrop om sådan finns. Detta för att undvika foderrester eller damm faller ner på sanerade ytor. Innan blötfodersystemet rengörs måste torrfoderdelen vara helt rengjord. Foderbord och foderautomater rengörs i samband med att stallmiljön rengörs.

FODERSYSTEMET TÖMS PÅ FODER

Innan rengöring kan påbörjas måste hela fodersystemet samt de behållare som innehåller kontaminerat foder tömmas. Behållare som innehållit kontaminerat foder och därefter fyllts på med annat foder måste också tömmas och saneras. Även rester av foder, damm etc. som ligger i lokalen och omgivningen där foderanläggningen står måste tas bort. Det avlägsnade fodret måste tas om hand på ett sätt så att det inte riskerar att återkontaminera det nya fodret genom hanteringen såsom dammbildning, korsande transportvägar med mera.

MEKANISK RENGÖRING – TORRFODERSYSTEM

När foderanläggningen som hanterar torra fodervaror är tömd på allt foder utförs mycket omsorgsfull mekanisk rengöring för att avlägsna foderrester och damm. Detta görs genom sopning, skrapning, borstning och dammsugning. De delar av fodersystemet som varit i kontakt med kontaminerat foder rengörs från intagspunkten via, silo, kvarn, blandare etc. fram till och med utsläppspunkten vid foderbordet/foderautomat. Strumpor nedmonteras och tvättas (minst 60°C) eller kasseras. Området/lokalen runt foderhanteringen dammsugs noggrant. Lokalen där foderanläggningen är placerad rengörs också mekaniskt och dammsugs. Glöm

inte högt belägna ytor som exempelvis balkar, tak samt skrymslen och vrår i lokalen där damm kan ha ansamlats. Den mekaniska rengöringen avlägsnar majoriteten av salmonella vilket är det absolut viktigaste för en lyckad rengöring. Det är direkt olämpligt att rengöra med vatten i lokaler med torrfoder.

MEKANISK RENGÖRING – FUKTIGA FODER

De delar i foderanläggningen som är fuktiga och som kommit i kontakt med kontaminerat foder, exempelvis genom inblandning av ensilage, rengörs mekaniskt med borstning, skrapning samt dammsugning.

MEKANISK RENGÖRING – BLÖTFODERANLÄGGNINGAR

Hela blötfodersystemet är som en sluten enhet och måste rengöras i ett svep om inte gården är tom på djur. Innan blötfodersystemet rengörs måste torrfoderdelen vara helt färdig, alternativt skapas en tillfällig torrfoderhantering med t ex färdigfoder (torrfoderdelen kan då kopplas bort från systemet och rengöras efteråt om det är mer fördelaktigt).

Förberedelser

Börja med att stänga av transferledningarna till eventuella utfodringsstankar. Kontrollera om nedsläppsventilerna är hela och rena genom att öppna ett par av dem (om de är av olika typ och ålder några av varje sort) innan blötfoderrengöringen startar. I många fall är ventilmembranen rena och utan foderrester. Då räcker det med den rengöring som sker av rören. Ibland sitter foderrester fast och måste tas bort mekaniskt. Samtliga ventiler måste då öppnas och membranerna saneras eller bytas ut om de är skadade. Montera bort returledningen till blandarkaret så att tvättvatten kan ledas bort till gödselbrunn eller kulvert. Släpp ut restmängder av foder genom bottenventil eller hinka upp det. Töm sedan systemet helt på foder genom att fylla blandartanken med vatten som pumpas ut och spolar igenom alla ledningarna. Alternativt kan tömning ske genom att släppa på lufttrycket i respektive foderslingas sista ventil. En restmängd blir då kvar i returledningen som får tryckas ut med vatten.

Fodertankar/bassänger för våta foderråvaror t ex vassle

Har fodertankar/bassänger för våta foderråvaror blivit kontaminerade t ex genom damm eller om misstanke finns om kontaminerat innehåll ska de tömmas och högtryckstvättas, i annat fall lämnas insidan utan åtgärd. Utsidan rengörs mekaniskt.

Fermenteringstankar

Behöver normalt inte rengöras. Vid behov får man göra på samma sätt som med blandartankar (se nedan).

Nedsläppsrör till blandartank

I nedsläppsrör till blötfodertanken fastnar ofta foderrester eftersom det är övergången mellan det torra och blöta. Sista delen av röret/en monteras loss och rengörs på tvättplatsen. De nedfallsrör som inte fört något kontaminerat foder rengörs i den del som sitter närmast tanken eller till första krök. Kontrollera att övriga rördelar har blivit rengjorda i samband med torrfoderrengöringen. Nedsläppsrörens öppningar täcks för innan rengöringen av blandartanken påbörjas.

Blandartank

När grovtömningen är gjord rengörs blandartanken. Tanken diskas (exempelvis kan en pumpanordning avsedd för mjölk tankar och dito diskmedel användas). Alternativt kan man högtryckstvätta och rengöra mekaniskt med borste. Börja med kallt eller ljummet vatten så att beläggningar inte bränns fast. Särskild noggrannhet ägnas åt luckor, skarvar och rör genomgångar. Filter byts ut eller maskintvättas i 90°C och sköljs därefter i desinfektionsmedel. Röranslutningar av gummi kasseras och ersätts med nya.

Blötfoderpump

Blötfoderpumpen behöver inte monteras isär. Rengör utsidan i samband med rengöring av foderköket.

Blötfoderledning/rörssystem (slinga)

Då tanken är ren fylls den på nytt med vatten som pumpas runt i ledningarna tills sköljvattnet är fritt från foderrester. Praktiskt kan stora volymer varmvatten erhållas med tankbil från t ex mejeri. På insidan av slingor med en rörtyp som förhindrar sedimentation (s.k. Mix Pipes) finns åsar, ca 10 mm höga, som påverkar flödet genom rören. För säkerhets skull kan man öppna en ventil efter spolningen och kontrollera att genomspolningen har varit effektiv i dessa rör.

Utfodringsdelen

Ventil/ventilmembran – Dessa öppnas och stängs med hjälp av tryckluft. När de är stängda och tvättvattnet passerar nås inte hela membranet. Den del som trycker mot nedfallsröret kan nås med illern vid rengöring av detta (se nedan). Det tar tid att åtgärda ventilmembran och nedsläppsrör och rengöringen kan med fördel göras i samband med stallrengöring

Nedsläppsrör till fodertråg – Dessa släpper ned fodret från slingan i foderträgen. Nedsläppsrören är oftast Y- eller T-formade och saneras i samband med stallrengöring. De högtryckstvättas nedmonterade eller på plats med hjälp av iller. Om man väljer det senare alternativet måste några rör monteras ned för kontroll av resultatet efter rengöringen.

Foderkök

Efter att tanken och slingorna är rengjorda rengörs även omgivningen i foderköket. Tankens utsida, tak, väggar och golv blötläggs och högtrycktvättas. Förslut blötfodertanken och täta elsystemet mot fukt, det senare genom silikonförslutning, innan rengöringen startar.

KVITTBLIVNING

Lösa föremål, papperssäckar, torrfoderrester mm som kontaminerats med smittat foder eller damm bränns. Även förbrukningsmaterial från rengöring såsom dammsugarfilter, presenningar mm bränns. Icke brännbart avfall dammsuges innan det körs till soptipp. Spolvatten leds/pumpas till spalt, gödselbrunn eller samlas i grop som kan behandlas med släckt kalk och sedan täckas med jord. Kontaminerat foder förvaras separerat från gården verksamhet. Undvik att gnagare, vilda fåglar mm kommer i kontakt med fodret. Undvik även onödig förflyttning som kan innebära risk för återkontaminering.

Ovanstående råd bygger på yttrande från Statens Veterinärmedicinska Anstalt.